

Česká republika
USNESENÍ
Ústavního soudu

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Pavla Šámala (soudce zpravodaje) a soudců Josefa Fialy a Jana Filipa o ústavní stížnosti stěžovatelky Ing. Ludviky Kocurkové, zastoupené Mgr. Monikou Deislerovou Wetzlerovou, advokátkou, sídlem Bedřicha Smetany 167/2, Plzeň, proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. června 2021 č. j. 30 Cdo 3646/2020-118, rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 9. června 2020 č. j. 15 Co 39/2020-92 a rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 23. října 2019 č. j. 19 C 11/2019-51, za účasti Nejvyššího soudu, Městského soudu v Praze a Obvodního soudu pro Prahu 1, jako účastníků řízení, a České republiky - Ministerstva zemědělství, sídlem Těšnov 65/17, Praha 1 - Nové Město, a města Česká Třebová, sídlem Staré náměstí 78, Česká Třebová, jako vedlejších účastníků řízení, takto:

Ústavní stížnost se odmítá.

Odůvodnění

I.

Skutkové okolnosti případu a obsah napadených rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen "Ústava") se stěžovatelka domáhá zrušení v záhlaví uvedených rozhodnutí, přičemž tvrdí, že jimi byla porušena základní práva zakotvená v čl. 36 odst. 1 a 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina").

2. Z ústavní stížnosti a z napadených rozhodnutí se podává, že stěžovatelka se jako žalobkyně domáhala zaplacení náhrady škody v celkové výši 319 862 Kč, která jí měla být způsobena nesprávným úředním postupem Městského úřadu Česká Třebová, odboru životního prostředí (dále jen "správní orgán"). Škoda sestává z náhrady za vytěženou dřevní hmotu ve výši 291 097 Kč, vynaloženého znalečného ve výši 4 805 Kč a nákladů na právní služby ve výši 23 960 Kč.

3. Obvodní soud pro Prahu 1 (dále jen "obvodní soud") v záhlaví uvedeným rozsudkem žalobu o zaplacení částky 319 862 Kč zamítl (výrok I.) a rozhodl o nákladech řízení účastníků a státu (výroky II., III. a IV.). Obvodní soud po právním posouzení věci podle § 13 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon č. 82/1998 Sb."), shledal v postupu správního orgánu, který neověřil, zda byla účinně provedena změna odborného lesního hospodáře, a povolil těžbu na základě stanoviska nového odborného lesního hospodáře, se kterým nesouhlasila stěžovatelka jako poloviční spoluvlastník, nesprávný úřední postup. Povinností správního orgánu však bylo posouzení souladu těžby s principy ochrany lesa, přičemž samo povolení těžby nepředstavovalo nesprávný úřední postup. Škodu, která vznikla stěžovatelce v důsledku této těžby včetně znalečného a nákladů na právní pomoc, soud neshledal v příčinné souvislosti s ohlášením změny odborného lesního hospodáře ani s povolenou těžbou, přičemž dovodil, že hodnota vytěženého dřeva je bezdůvodným obohacením obchodní společnosti JAWELREAL, spol. s r. o., na stěžovatelce, a náklady na znalecký posudek i na právní pomoc měly být vypořádány v souvislosti s tímto bezdůvodným obohacením. Obvodní soud s odkazem na platnou judikaturu Nejvyššího soudu poukázal na to, že odpovědnost státu je subsidiární povahy a nastupuje až poté, co je vyloučena odpovědnost jiných osob. Tím, že se stěžovatelka nedomáhala vydání bezdůvodného obohacení vůči obchodní společnosti JAWELREAL, spol. s r. o., nemůže uplatnit tento nárok ani vůči první vedlejší účastnici.

4. Proti rozsudku obvodního soudu podala stěžovatelka odvolání. Městský soud v Praze (dále jen "městský soud") napadeným rozsudkem rozsudek obvodního soudu potvrdil (výrok I.) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (výroky II. a III.). Městský soud se neztotožnil se závěrem obvodního soudu, že u správního orgánu v

přezkoumávaném řízení došlo k nesprávnému úřednímu postupu spočívajícímu v tom, že úředník tohoto orgánu neověřil, zda byla účinně provedena změna odborného lesního hospodáře a nejednal s ním. Pro něj byl příslušným lesním hospodářem Ing. Klusáček, neboť tento mu byl v souladu s § 37 odst. 5 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), řádně oznámen, bylo mu v souladu s § 33 odst. 3 lesního zákona doručeno rozhodnutí o zamýšlené těžbě od toho, kdo provádí těžbu i se souhlasem odborného lesního hospodáře, byly tedy splněny všechny zákonné podmínky k vydání jeho stanoviska. Správní orgán se tak v přezkoumávaném řízení nedopustil ani nesprávného úředního postupu, ani nevydal žádné nezákonné rozhodnutí, a není tak splněn základní předpoklad ke vzniku odpovědnosti státu za škodu. Újma, která stěžovatelce vznikla a které se domáhá touto žalobou, a to v rozsahu hodnoty vytěženého dřeva, nákladů na znalecký posudek na určení této hodnoty i nákladů na právní pomoc, pak podle městského soudu vznikla, jak správně dovodil obvodní soud, výlučně v příčinné souvislosti s porušením jejích spoluvlastnických práv svévolným jednáním druhého spoluvlastníka, obchodní společnosti JAWELREAL, spol. s r. o., který si k hospodaření se společnou věcí nevyžádal její souhlas podle § 1126 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen "občanský zákoník"). Městský soud poukázal na to, že bylo věci stěžovatelky, aby se řádně starala o svá soukromovlastnická práva a na této obchodní společnosti se domáhala nápravy, a to ať již formou žaloby na vydání bezdůvodného obohacení, případně při zrušení a vypořádání spoluvlastnictví v řízení před Okresním soudem v Ústí nad Orlicí, kde bylo rozhodnuto rozsudkem pro uznání, tedy přesně podle jejího žalobního požadavku, přičemž při podání žaloby si musela být stěžovatelka vědoma i § 1148 občanského zákoníku, co do vypořádání vzájemných pohledávek. Vzhledem ke spoluvlastnictví předmětného pozemku a vůbec k možnosti vydání takového rozsudku ani nebylo v dané době možno označit obchodní společnost JAWELREAL, spol. s r. o., jako nemajetnou bez možnosti očekávání náhrady. Z faktického rozdělení pozemku a přikázání do vlastnictví stěžovatelky té části pozemku, který byl těžbou dotčen minimálně, městský soud usoudil, aniž by toto bylo potřeba prokazovat, že k takovému vyrovnání mezi spoluvlastníky nakonec došlo. Městský soud se ztotožnil se závěrem obvodního soudu opřeným o platnou judikaturu, že odpovědnost státu za škodu má subsidiární povahu a nastupuje až po vyloučení odpovědnosti jiných osob. Městský soud dospěl k závěru, že zde nenastala tato subsidiární odpovědnost, a to již s ohledem na svůj závěr, že u správního orgánu nedošlo ani k nesprávnému úřednímu postupu, ani nebylo vydáno nezákonné rozhodnutí.

5. Rozsudek městského soudu napadla stěžovatelka dovoláním, které Nejvyšší soud napadeným usnesením podle § 243c odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 30. 9. 2017 (dále jen "o. s. ř."), odmítl. Nejvyšší soud nejprve poukázal na to, že podle § 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř. dovolání podle § 237 o. s. ř. není přípustné proti rozsudkům a usnesením vydaným v řízeních, jejichž předmětem bylo v době vydání rozhodnutí obsahujícího napadený výrok peněžité plnění nepřevyšující 50 000 Kč, včetně řízení o výkon rozhodnutí a exekučního řízení, ledaže jde o vztahy ze spotřebitelských smluv a o pracovněprávní vztahy; k příslušenství pohledávky se přitom nepřihlíží. V posuzované věci městský soud rozhodoval o náhradě škody skládající se z několika samostatných nároků. Nároky na náhradu znalečného (4 805 Kč) a vynaložených nákladů právního zastoupení (23 960 Kč) nepřevyšují jednotlivě částku 50 000 Kč, přičemž nejde o vztahy ze spotřebitelské smlouvy ani o vztahy pracovněprávní. Nejvyšší soud proto dovodil, že ve vztahu k těmto nárokům není dovolání přípustné podle § 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

6. Ve vztahu ke zbývajícím nárokům stěžovatelky (ve výši 291 097 Kč) Nejvyšší soud konstatoval, že městský soud svůj závěr o nedůvodnosti žaloby založil na dvou důvodech, z nichž každý sám o sobě postačuje pro zamítnutí žaloby. Za prvé uvedl, že správní orgán se nedopustil nesprávného úředního postupu ani nevydal nezákonné rozhodnutí podle § 8 a § 13 zákona č. 82/1998 Sb., a není tak splněna jedna ze základních podmínek odpovědnosti státu za škodu. Za druhé dovodil, že škoda stěžovatelce vznikla výlučně v příčinné souvislosti s jednáním druhé spoluvlastnice obchodní společnosti JAWELREAL, spol. s r. o., která si k hospodaření se společnou věcí nevyžádala její souhlas podle § 1126 a násl. občanského zákoníku. Nejvyšší soud konstatoval, že stěžovatelka v dovolání napadla pouze závěr o neexistenci nesprávného úředního postupu a nezákonného rozhodnutí (otázkou, koho má správní orgán považovat za vlastníka lesa při oznámení odborného lesního hospodáře a při vyrozumění o záměru provést těžbu podle § 37 odst. 3 a 5 a § 33 odst. 3 lesního zákona), nenapadla však závěr městského soudu, že škoda jí vznikla výlučně v příčinné souvislosti s jednáním druhé spoluvlastnice. Tento závěr, který sám o sobě obstojí jako důvod zamítnutí žaloby, není tudíž dovoláním napadán a nemůže ani být předmětem dovolacího přezkumu. Založil-li ovšem městský soud závěr o nedůvodnosti uplatněného nároku současně na více na sobě nezávislých důvodech, pak sama okolnost, že jeden z nich neobstojí, nemůže mít na správnost tohoto závěru vliv, pakliže obstojí důvod další. To platí i tehdy, nemohl-li být další důvod podroben dovolacímu přezkumu proto, že nebyl dovoláním dotčen. Nenapadá-li tedy stěžovatelka dovoláním řádně a přípustně všechny důvody, které vedly městský soud k tomu, že nárok shledal nedůvodným, nemůže být podle Nejvyššího soudu dovolání shledáno přípustným, neboť dovolání není s to vyvolat zrušení či změnu napadeného rozsudku. Nejvyšší soud dále dovodil, že na řešení druhé otázky

vymezené stěžovatelkou - za jakých podmínek lze dlužníka považovat za nemajetného a vedení dalších řízení proti němu za neúčelné - napadené rozhodnutí nezávisí (městský soud na jejich řešení své rozhodnutí nezaložil).

II.

Argumentace stěžovatelky

7. V ústavní stížnosti stěžovatelka uvádí, že městský soud se s právním posouzením nesprávného úředního postupu obvodním soudem neztotožnil, když po zhodnocení zjištěného skutkového stavu konstatoval, že u vlastníka došlo k řádnému oznámení odborného lesního hospodáře v souladu s § 37 odst. 5 lesního zákona, v důsledku čehož byla i vlastní těžba provedena v souladu se zákonem. Tento právní závěr městského soudu byl pak hlavním důvodem pro potvrzení rozsudku obvodního soudu, kterým byla žaloba stěžovatelky zamítnuta. Stěžovatelka se s tímto právním závěrem neztotožňuje a trvá na tom, že k újmě na jejích právech došlo v důsledku protiprávního povolení těžby na základě pochybení druhého vedlejšího účastníka. Stěžovatelka má za to, že pochybení bylo v soudním řízení dostatečně prokázáno, druhým vedlejším účastníkem uznáno, a přesto jí vzniklá újma nebyla nahrazena. Městský soud tedy posoudil opačně otázku zásadního významu (tj. zda došlo v daném případě k nesprávnému úřednímu postupu či nikoli) pro rozhodnutí o nároku na náhradu škody způsobené při výkonu veřejné moci, když existence porušení právní povinnosti je jedním z předpokladů pro vznik odpovědnosti za škodu. V důsledku rozhodnutí obvodního soudu a městského soudu byla stěžovatelce upřena ochrana jejího ústavně zaručeného vlastnického práva.

8. Stěžovatelka namítá, že učiněná skutková zjištění tak, jak jsou obvodním soudem a městským soudem popsána v obou rozsudcích, se nacházejí v nesouladu s provedenými důkazy, zejména jde-li o skutečnost, že stěžovatelka neprokázala, že ani s vynaložením obvyklé péče nebylo možné nárok z bezdůvodného obohacení vymoci od obchodní společnosti JEWELREAL, spol. s r. o.

9. K rozhodnutí Nejvyššího soudu stěžovatelka tvrdí, že dovolání bylo podáno věcně správně, a to i s ohledem na důvody nepřípustnosti dovolání uvedené v § 238 o. s. ř., když minimálně jeden nárok převyšuje zákonnou hranici 50 000 Kč. Dále nesouhlasí s tím, že v dovolání napadla pouze závěr o neexistenci nesprávného úředního postupu a nezákonného rozhodnutí, když druhou spornou otázkou, která měla být v tomto případě posouzena jinak, je subsidiární povaha odpovědnosti státu za škodu, kdy skutková zjištění zejména obvodního soudu, jsou v rozporu s provedenými důkazy. Obvodní soud i městský soud nesprávně aplikovaly platnou právní úpravu, včetně platných rozhodnutí Nejvyššího soudu. Stěžovatelka se tedy domáhala výkladu, za jakých podmínek lze považovat dlužníka za nemajetného a vedení dalších řízení proti němu za neúčelné. Nevyšší soud se však výše uvedenými dovolacími důvody stěžovatelky nezabýval a v rozporu s obsahem dovolání, jakož i rozsudků obvodního soudu a městského soudu, odmítl dovolání, když nárok stěžovatelky shledal v kontextu dovolacího řízení v části "bagatelním".

10. V této souvislosti stěžovatelka poukazuje na to, že usnesením obvodního soudu ze dne 7. 10. 2020 č. j. 19 C 11/2019-108 jí byla uložena povinnost uhradit soudní poplatek za podání dovolání ve výši 14 000 Kč, který byl určen z částky 329 862 Kč, nikoli z částky 28 765 Kč, kterou Nejvyšší soud nesprávně považoval za předmět řízení. Bylo by tedy namístě, aby Nejvyšší soud současně rozhodl i o vrácení části soudního poplatku, což však neučinil, čímž stěžovatelku rovněž poškodil.

III.

Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

11. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení a dospěl k závěru, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněnou stěžovatelkou, která byla účastnicí řízení, v němž byla vydána napadená rozhodnutí. Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatelka je právně zastoupena v souladu s § 29 až 31 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o Ústavním soudu"). Ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 téhož zákona a contrario), neboť stěžovatelka vyčerpala všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva.

IV.

Posouzení opodstatněnosti ústavní stížnosti

12. Ústavní soud je soudním orgánem ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy), který stojí mimo soustavu soudů (čl. 91 odst. 1 Ústavy). Vzhledem k tomu jej nelze, vykonává-li svoji pravomoc tak, že podle čl. 87 odst. 1 písm. d)

Ústavy rozhoduje o ústavní stížnosti proti pravomocnému soudnímu rozhodnutí, považovat za další, "superrevizní" instanci v systému obecné justice, oprávněnou vlastním rozhodováním (nepřímo) nahrazovat rozhodování obecných soudů; jeho úkolem je "toliko" přezkoumat ústavnost soudních rozhodnutí, jakož i řízení, které jejich vydání předcházelo. Proto vedení řízení, zjišťování a hodnocení skutkového stavu, výklad podústavního práva a jeho aplikace na jednotlivý případ je v zásadě věcí obecných soudů, a o zásahu Ústavního soudu do jejich rozhodovací činnosti lze uvažovat za situace, kdy je jejich rozhodování stíženo vadami, které mají za následek porušení ústavnosti (tzv. kvalifikované vady); o jaké vady přitom jde, lze zjistit z judikatury Ústavního soudu.

13. Proces interpretace a aplikace podústavního práva pak bývá stížen takovouto kvalifikovanou vadou zpravidla tehdy, nezohlední-li obecné soudy správně (či vůbec) dopad některého ústavně zaručeného základního práva (svobody) na posuzovanou věc, nebo se dopustí - z hlediska řádně vedeného soudního řízení - neakceptovatelné "libovůle", spočívající buď v nerespektování jednoznačně znějící kogentní normy, nebo ve zjevném a neodůvodněném vybočení ze standardů výkladu, jenž je v soudní praxi respektován, resp. který odpovídá všeobecně akceptovanému (doktrinálnímu) chápání dotčených právních institutů [srov. nález ze dne 25. 9. 2007 sp. zn. Pl. ÚS 85/06 (N 148/46 SbNU 471), všechna rozhodnutí jsou dostupná na <http://nalus.usoud.cz>].

14. V posuzované věci dospěl městský soud k závěru, že u správního orgánu nedošlo ani k nesprávnému úřednímu postupu a ani nebylo vydáno nezákonné rozhodnutí, a proto zde nemohla nastat ani odpovědnost státu (viz sub 4).

15. Z ústavní stížnosti je evidentní, že stěžovatelka od Ústavního soudu očekává přehodnocení právních závěrů, k nimž dospěly obecné soudy o jejím nároku na náhradu škody v důsledku za nesprávného úředního postupu či nezákonného rozhodnutí podle zákona č. 82/1998 Sb. Tím staví Ústavní soud do role další soudní instance, která mu, jak je uvedeno výše, nepřísluší. Ústavní stížnost je v této části pouhou polemikou se závěry městského soudu v návaznosti na odůvodnění rozsudku obvodního soudu.

16. Jde-li o napadené usnesení Nejvyššího soudu v části posuzující dovolání stěžovatelky ve vztahu k nárokům stěžovatelky ve výši 4 805 Kč a ve výši 23 960 Kč, je nutno zdůraznit, že nepřipustnost dovolání z důvodu nepřekročení peněžní částky je jasně stanovena v § 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř., a podpořena ustálenou rozhodovací praxí Nejvyššího soudu, jež byla aprobována i Ústavním soudem. Není přitom ponecháno na úvaze Nejvyššího soudu, zda uvedené omezení uplatní či nikoliv s ohledem na okolnosti věci, jak naznačuje stěžovatelka. V nyní posuzované věci šlo o samostatné nároky odvíjející se od odlišného skutkového základu (vynaložené znalečné ve výši 4 805 Kč a náklady na právní služby ve výši 23 960 Kč). Nejvyšší soud proto nepochybil, odmítl-li dovolání stěžovatelky v této části jako objektivně nepřipustné.

17. Jde-li o posouzení dovolání stěžovatelky v části směřující proti zbývajícimu stěžovatelčinu nároku ve výši 291 097 Kč, Nejvyšší soud s odkazem na ve svém rozhodnutí odkazovanou platnou judikaturu tohoto soudu uvedl, že nenapadá-li stěžovatelka dovoláním řádně a přípustně všechny důvody, které vedly městský soud k tomu, že nárok shledal nedůvodným, nemůže být dovolání shledáno přípustným, neboť dovolání není s to vyvolat zrušení či změnu napadeného rozsudku. Dále konstatoval, že na řešení druhé otázky vymezené stěžovatelkou - za jakých podmínek lze dlužníka považovat za nemajetného a vedení dalších řízení proti němu za neúčelné - napadené rozhodnutí nezávisí, když městský soud na jejich řešení své rozhodnutí nezaložil. Nejvyšší soud posoudil obsah dovolání stěžovatelky v souladu s příslušnými ustanoveními občanského soudního řádu a důvodně dovedl, že dovolání v této části není přípustné. Takový postup Nejvyššího soudu, který byl v souladu s hlavou pátou Listiny, považuje Ústavní soud za ústavně konformní.

18. Brojí-li stěžovatelka proti rozhodnutí obvodního soudu ze dne 8. 10. 2020, kterým bylo stěžovatelce uloženo uhradit soudní poplatek za podání dovolání v něm stanovené výši, Ústavní soud považuje za nutné připomenout, že toto rozhodnutí nebylo napadeno ústavní stížností, a proto jeho přezkoumání není předmětem tohoto řízení.

19. Z napadených rozhodnutí je zřejmé, že obecné soudy se námitkami stěžovatelky řádně zabývaly. Při rozhodování vyšly z dostatečně provedené dokazování, na věc aplikovaly relevantní právní předpisy, jakož i relevantní judikaturu vztahující se k předmětné oblasti. Ústavní soud konstatuje, že okolnosti, pro které soudy rozhodly o věci samé rozhodnutími, s nimiž stěžovatelka nesouhlasí, jsou v jejich odůvodnění v dostatečném rozsahu, přehledně a srozumitelně vysvětleny, proto na tato rozhodnutí odkazuje. V závěrech ve věci jednájících soudů Ústavní soud neshledal ani znaky libovůle, překvapivosti nebo nepředvídatelnosti, či přílišný formalistický postup.

20. Ústavní soud uzavírá, že přezkoumal ústavní stížnost z hlediska kompetencí daných mu Ústavou, tj. z pozice soudního orgánu ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy), a protože ze shora uvedených důvodů neshledal namítané porušení základních práv či svobod stěžovatelky (viz sub 1), dospěl k závěru, že jde o návrh zjevně neopodstatněný, a ústavní stížnost mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků odmítl podle § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu.

Poučení: Proti usnesení Ústavního soudu není odvolání přípustné.

V Brně dne 30. září 2021

Pavel Šámal v. r.
předseda senátu